

Til: Kunnskapsdepartementet
Fra: Hørings svar fra HLF (Hørselshemmedes landsforbund)
Dato: 29. juli 2016

HLF (Hørselshemmedes landsforbund) er en interesseorganisasjon for landets hørselshemmede. 14,5 prosent av befolkningen eller over 700 000 nordmenn har en betydelig hørselshemming. Av disse er rundt 2500 barn og unge under 20 år. HLF har drøye 60 000 medlemmer og er den største organisasjonen for funksjonshemmede i Norge

Innledning

HLF takker for høringsnotat fra Kunnskapsdepartementet med forslag til nytt kapittel om skolemiljø i opplæringsloven. De viktigste endringene departementet foreslår i det nye kapitlet om skolemiljø er en ny og skjerpet aktivitetsplikt, ny håndhevingsordning, hjemmel for pålegg om retting og tiltak, og frafall av rett og plikt til enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

HLF representerer en utsatt gruppe elever – hørselshemmede elever. Elever med funksjonshemming/hørselshemming møter større utfordringer enn andre. Både når det gjelder tilrettelegging og læring i skolen og det psykososiale miljøet. I en studie (Patrick Kermit m.fl: En av flokken, inkludering og ungdom med sansetap, muligheter og begrensninger) er mobbing for denne gruppen undersøkt, ved å stille ungdommer med sansetap samme spørsmål som er blitt stilt til alle ungdommer i Norge, som deltar i Elevundersøkelsen 2012. De finner at det er signifikant flere unge med sansetap som opplever mobbing «2 eller 3 ganger i måneden», enn i Elevundersøkelsen, en slik frekvens regnes som mobbing.

Man må derfor ha et spesielt øye for barn med funksjonshemminger, og deres behov og utfordringer, når man foreslår nytt kapittel om skolemiljø i opplæringsloven og friskoleloven. På side 34 i høringsnotat foreslås det at barns rett etter Grunnloven tas inn i opplæringsloven for å sørge for barns rett til medvirkning. HLF mener også at FNs barnekonvensjon må implementeres bedre innenfor utdanningssektoren: rett til å bli hørt, ikke-diskriminering og retten til utdanning. I tillegg bør man også implementere FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter, som Norge ratifiserte i 2013. Elever med funksjonshemming og kronisk sykdom er spesielt utsatt. Derfor har de også særlig vern både i Barnekonvensjonens artikkel 23, men også i FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (artikkel 7 og artikkel 24).

HLF mener:

- HLF støtter forslag om økt aktivitetsplikt og skjerpet aktivitetsplikt
- HLF er skeptisk til at man tar bort rett til enkeltvedtak knyttet til barns skolemiljø og paragraf 9a-3.
- HLF støtter at Fylkesmannen, med Utdanningsdirektoratet som klageinstans, blir ansvarlig for en håndhevingsordning. Fylkesmannen må gis nødvendige ressurser til et slik utvidet arbeide
- HLF støtter ønske om at Barneombudet skal ha fristilt posisjon i forhold til forvaltningen samt ønske om å utvide kapasiteten spesielt knyttet til psykososialt miljø
- HLF støtter tvangsmulkt ved overtredelse av aktivitetsplikten. Dette bør fastsettes i forskrift.

- HLF støtter informasjonstiltak for å gjøre en håndhevingsordning kjent. Samt at det tas inn i loven at skolen plikter å informere både elever og foreldre om rettighetene etter opplæringsloven kapittel 9A.

Kapittel 4. Skolens aktivitetsplikt for å sikre et trygt og godt psykososialt miljø. I høringsnotat foreslås det at skolene ikke lenger skal ha en plikt til å fatte *enkeltvedtak* når en elev eller foreldrene ber om tiltak knyttet til skolemiljøet. Et enkeltvedtak skal være skriftlig, og kan påklages. HLF er derfor skeptiske til å fjerne enkeltvedtak i saker knyttet til skolemiljø. Spesielt vaksom må man være når det gjelder barn med spesielle behov. Vi mener rettsikkerheten for barna ikke vil ivaretas godt nok ved bortfall av enkeltvedtak knyttet til paragraf 9a-3. Vi ser at departementet foreslår nye tiltak som skal kompensere, men mener likevel ikke at dette vil oppveie tap av formelle rettigheter for foreldre og barn. Dette kan eksempelvis gjøre at dagens krav til dokumentasjon i en sak ikke oppfylles. Departementet peker på utfordringer i dag ved å skrive enkeltvedtak, bla ved mangel på tid og kompetanse. At regelverket ikke virker etter intensjonen bør ikke være en grunn for å fjerne det, man bør heller iverksette tiltak ved eksempelvis å heve kompetansen.

Høringsnotat viser til at gjennomgang av statistikk for praksisen knyttet til klager på enkeltvedtak etter opplæringslova § 9-3 a viser at både antall klagesaker har økt til det dobbelte i løpet av 5 år, og at elevene fikk medhold i halvparten av sakene. Bare i en fjerdedel av sakene ble skolens vedtak stadfestet. Dette indikerer en utvikling der elever og foreldre kjenner bedre til sine rettigheter og skolene strekker seg lenger for en etterlevelse av sin plikt til å sikre et godt psykososialt skolemiljø.

Fjerning av muligheten til å påvirke gjennom et pålegg om å bli hørt som en part i saken samt en endring av håndhevingsmekanismen gjennom bortfall av den individuelle klagerett i en bestemt sak, vil stille elever svakere i møte med skolens ledelse og skoleeiere. Da det blir lettere å ikke ta på alvor henvendelser som ikke danner direkte konsekvenser for skolen. Det burde etter vår mening, sammen med statistikken, tale for en opprettholdelse av dagens ordning med enkeltvedtak og individuell klagerett, i tillegg til de foreslåtte endringene med utvidet aktivitetsplikt, skjerpet krav til dokumentasjon og strengere reaksjoner.

Om forslaget likevel går gjennom må dokumentasjonsplikten sikres i lovtekst.

• **Forslag om økt aktivitetsplikt og skjerpet aktivitetsplikt, ny bestemmelse med utgangspunkt i dagens paragraf 9a-3 andre og tredje ledd.**

En *utvidet aktivitetsplikt* hvor både pedagogisk og administrativt personale, som regelmessig oppholder seg med barna, skal varsle om de ser noe, samt dette også er utvidet til leksehjelptilbud, støttes av HLF.

HLF støtter også en *skjerping* av aktivitetsplikten slik at rektor eller andre ansatte på skolen kan gripe tak i saken umiddelbart, hvis de får mistanke eller kunnskap om at andre ansatte krenker en eller flere elever. Skoleeierne og skolene pålegges et særskilt strengt ansvar for å gripe inn i saker der personalet krenker.

HLF mener en skjerpet aktivitetsplikt bør omfattes av krav om enkeltvedtak.

Kapittel 5. Håndhevingsordning for oppfølging av aktivitetsplikten

Hvis forslag om å fjerne enkeltvedtak blir stående blir konsekvensen at det ikke er noe enkeltvedtak å påklage. System for å overprøve skolenes oppfyllelse av aktivitetsplikten vil dermed ikke være klageordning i forvaltningslovens forstand, men en håndhevingsordning som det omtales i høringsnotatet.

HLF er positive til at Fylkesmannen blir førsteinstans i en håndhevingsordning. Dette blir en desentralisert ordning, hvor Fylkesmannen kjenner bedre de lokale, helhetlige forhold. Dette betyr imidlertid også at Fylkesmannen må styrkes med kompetanse og ressurser for å utføre en slik oppgave. HLF støtter at Utdanningsdirektoratet blir klageinstans over Fylkesmannen, men vi finner det betryggende at Departementet påpeker at de har et særlig ansvar for utførelse, kompetanse og kapasitet i en håndhevingsordning.

HLF er videre positive til at Barneombudet skal ha en fristilt posisjon i forhold til forvaltningen samt utvide kapasiteten ifht saker knyttet til elevens psykososiale skolemiljø samt inkludere arbeide rettet mot barnehagemiljø.

Det bemerkes her at det må være avgjørende at skolene har gjort *skriftlige nedtegnelser* slik at man har en grundig, god og etterprøvbar dokumentasjon i slike saker. Det nevnes på side 35 i høringsnotat at om forslag om bortfall av enkeltvedtak i slike saker går gjennom må håndhevingsmyndigheten selv hente inn opplysninger fra skolen og eleven, og dette vil påvirke *saksbehandlingstiden*. Samtidig sies det at forvaltningslovens regler om saksbehandlingstid – uten ugrunnet opphold – skal gjelde. Det tas som en forutsetning av saksbehandlingstiden ikke øker.

Informasjonstiltak

Tiltak for at håndhevingsordningen blir gjort kjent, bla ulike informasjonstiltak skissert i notatet side 47, støttes av HLF. Spesielt viktig anser vi det at det tas inn i loven at skolen plikter å informere både elever og foreldre om rettighetene etter opplæringsloven kapittel 9A, og særlig om rett til å melde saken til fylkesmannen.

Kapittel 6. Reaksjoner overfor skoleiere

- HLF støtter hjemmel for tvangsmulkt for å sikre oppfyllelse av pålegg *ved brudd på aktivitetsplikten*; vedtak med trussel om plikt til å betale et gitt beløp til det offentlige dersom et pålegg om retting eller tiltak i konkret sak ikke etterleves innen gitt frist, og aktivitetsplikten er brutt.

Når det gjelder type mulkt og størrelse på mulkt mener HLF det bør fastsettes i forskrift slik at dette blir forutsigbart, kjent, og noe man arbeider aktivt for å unngå. Hjemmel for forskrift tas inn i opplæringslovens paragraf 9 A-11

Kapittel 7 virkeområdet til kapittel 9A

7.2.3 HLF støtter at kapitlet om skolemiljø skal gjelde for elever som deltar på leksehjelpordning

7.3.3 HLF støtter at rektor står ansvarlig for skolens systematiske arbeid ifht skolemiljøet

7.4.3 HLF støtter at det lovfestes plikt til å informere foreldre og elever om rettighetene i nytt kapittel 9A og om muligheten til å melde en sak om brudd på skolens aktivitetsplikt til Fylkesmannen, med Utdanningsdirektoratet som klageinstans

7.6.3 HLF støtter forslag om at straffebestemmelse knyttes til brudd på elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø (ny 9A-2) og skolens aktivitetsplikt (ny 9A-4).

Om det er spørsmål til vedlagte så vær vennlig å ta kontakt med HLF. Vi ønsker lykke til med arbeidet.

Med vennlig hilsen for HLF

Anders Hegre - generalsekretær

Marit Skatvedt – politisk rådgiver

